

سوال لوک گیت تے لوک گیتاں دیاں قسماں
تے اپناں دے ذریعے پنجابی ثقافت دا
اظہار؟

لوک گیتاں توں مراد اے لوکاں دے گیت۔ ایہہ گیت
لکھ دے نہیں تے آپ ای گاؤندے پن ایس لئی
اپناں لوں لوک گیت آکھیا جاند اے۔ ایہہ گیت لوکاں
دی سا بھئی تخلیق سے جاندے پن۔ ایہہ گیت
انسان دے اندر دے جذبے، احساسات تے خیالات
پوندے پن جیہڑے گیتاں دی شکل وچ عام ہوجاندے
پن۔ لوک اپناں گیتاں لوں لے گیت کہہ کے، گاکے
ٹا او پناں راہی ہوش پوندے پن۔
ایہ گیت کسی وی قوم دانہ صرف
انمول خزانہ ہوندے سن بلکہ اس قوم دی رہتل، تہذیب، تاریخ
جغرافیہ تے وڈیاں دے تجرباں دا پتہ پوندے پن۔
لوک گیت کسی وی قوم دی تہذیب و ثقافت دی حقیقی
تصویر وی ہوندے پن۔

بقول پروفیسر عبد الجبار شاہ

”لوک گیت کسی زبان تے تہذیب دے ماضی ویکھو،
اک اچھا نیشہ سی۔ جس دج اول علاقے دی رہتل، تہذیب
سوچ تے جذباں دی سچی تے حقیقی تصویر نظر آوندی اے“

لوک گیتاں دیا قسماں

(i) ماییا

مللیا لوک گیت دی اک قسم اے۔ تے صدیاں
توں چلا آریا اے۔ ماییا وچ محبوب نال محبت دا اظہار
کیتا جاندا اے۔ ماییا وچ ہجر، فراق، دھوٹے بیان
ہوندا اے۔ جیو پیں:

سوںے دا کل ماییا

لوکاں دیاں روناں اکھیاں ساڈا رونا ای دل ماییا

ماییا ایران دی پہلی زبان دا لفظ اے جیہدا معنی اے
چن ورتا۔ محبوب جو تکہ چن ورتے ہوندا اے پس پاروں اوڑ
ٹوں ماییا یا ماییا آکھیا جاندا اے۔ ماییا دا پہلا مصرعہ
ادکھائے دو چا پورا مصرعہ ہوندا اے۔ ماییا پورے پنجاب
دا لوک گیت اے خاص طور پر پٹیواریاں دے علاقے وچ ایہہ
گیت جو کھا مقبول اے۔ بقول ڈاکٹر احمد حسین قریشی:

”ماییا عاشق تے معشوق دے مہاکھن دے طور تے گایا جاندا اے“

2۔ لوری

لوری صدیاں پہرانا لوک گیت اے۔ پس دا تعلق

جدوں ملدا اے جدوں انسان غاراں وچ رہندا سی تے ہولنا
پنیں سکھیا سی۔ اوس سہے ماں اپنے روندے بال ٹوں چپ

کران دے واسطے لوری سے سناندی سی لے چپ کروانزی
سی۔

لوری وچ ماں دی مہنا، پال دی محبت دی دعا،
اوپے مستقبل دے سہانے پسے، خوشیاں لے دکھاں دا بیان،
رزق دی خوشی لے فصلوں لئی دعا توں بیان کردی سی۔
لوریاں وچ مکمل تصویر دکھائی دیندی لے جیوے مینور
لوری لے:

ۛ الہڑ بلڈر باوے را
باوا کنک لباوے ما
باوی پمہ کے چھٹے گی
ماں پونیاں وٹے گی

3- ڈھولا

ڈھولا پنجاب دا مقبول گیت لے ڈھولوں مراد
محبوب لے۔ ڈھولا آت جیسا لوک گیت لے جیوے وچ
حنیفیت لے عجاز، معرفت دا القوف، عشقیہ دا داستان
شعر، مرثیہ، قصیدہ توں بیان کیتیاں جاندیاں ہن۔ ڈھولا
وچ محبوب دے دھوڑے دا بیان لے وچھوڑے وچ دل
لے اہرن والیاں حالتاں دا ذکر ہواندا لے۔

بقول پروفیسر سمیع اللہ قریشی

”ڈھولا اصل وچ ہند دے دکھاں دا ویروا لے۔“

ہیں ایسے تے مایہ تھل وے
ساڈی اللہ خدا والی گل وے

4. بولیاں

بولیاں پنجاب دے لوک گیتاں دی
اک اجیسی صنف اے جیڈے وچ پنجاب دے وسپ دے
رنگ برنگیاں تصویراں دکھدیاں ہن۔ بولیاں جمع اے
تے ایہدا واحد بولی اے، بولی دا مطلب اے بول مدنا، طعن
مدنا، مہما مدنا تے قول و قرار بھانا اے۔

بقول ڈاکٹر یسین طفر

”بولیاں لوک گیتاں دا نو یقلاں رنگ اے جیٹیاں
جواناں دہاں دلاں دے چڈے، ریجھان تے سدھراں دے
اظہار دا ذریعہ اے۔“
جواناں دے انگ رنگ وچ بولیاں دا سرور جھوٹے چولکاں
ماردا اے۔

ہ ساڈا دیس سپانگن سارا
تے چہے چہے کھوہ وگرے

5. ٹپے

پنڈاں تھانوں وچ ٹپے بڑے شوق نال گائے جاندے
ہن۔ انہجے مایا داری اک قسم اے ایہدے وچ ڈپرٹو
مصغے ہونے ہن۔ ٹپے شادیاں یا خوشی اوکھے گاؤن

والا اک گیت کے۔ ٹپے وج پیر طرح کے مضمون لکھنے
ٹپے۔ ٹپے چڑبیاں دا افسانہ لڑتھاں ہوندا کے

✓ امبی ڈا پو پوٹا کے

ٹیرے پٹاں وے مایا ساڈا جیونا جھوکھا ای

6- ککلم

ککلی وی اک کھنڈے ٹال لوک گیت
لے۔ پنڈ دیاں کڑیاں حدوں کم کاج لوں و پلایاں پو جانڈیاں
نیں تمل کے ککلی پانڈیاں نہیں تے نالے گیت گاؤندیاں
نیں ککلی دا مشہور گیت کے:

✓ ککلی کلیر دی ککلی کلیر دی

نک میرے ویر دی

دو پٹا میرے بھائی دا

مٹھو مٹھو جوانی دا

ککلی پان آئی آئی

بادام کھان آئی آئی

بادام میرا مٹھا

میں ویرے دا مٹھو مٹھا

لوک گیتاں دے ذریعے پنجابی ثقافت دا اظہار

(۱) لوک گیتاں وچ وسوں دے جھلکارے:-

پنجاب دی دھرتی پنج دریاواں دی سرزمین
اے۔ پنجابی لوک گیتاں وچ پنجاب دی ریٹل ریٹل
تے وسوں دے جھلکارے نظر آوندے نیں۔ ایہہ گیت
پنجاب دی ثقافت دا نیشہ نیں جیڑے صدیاں گزران
دسے باوجود پنجاب ا حقیقی عکس دکھارے نیں
بولی پنجابی دا سونالوں ناکے صرف اک مصرعے دالیت
اے ایس وچ پنجاب دی ذرا شہزادی، پریالی تے سدا
سیاگن تے پنجاب دے دریا دا پانی اے۔
سے ساڈا دلپس سیاگن سارا،
چیدے چیدے کھو، وگرو

لوری ماں دالیت اے ایس وچ ماں دی
ماما بسو دی اے لوری وچ ماں ننگے بالوں
پھلاون لئی گاوندی اے۔ تے اوہناں دے چنگ مستقبل دی
دعا، نیک دعاواں دیندی اے۔ ہوا تے باوی جیڑے
ساٹھے لٹر وچ سربراہ دی حنیت دکھدے نیں باوا دا کم
کماون تے باوی چلھا چوکھا سنبھالنا اے۔ کاکے دی ماں

Keep the description of a single heading brief

پونیاں وی وڈی اے تے لوری وی دیندی اے۔
ڈھول ساہیوال تے تھنگ دامپنور لوک گیت
اے جیہدے وچ ریٹل بیٹل تے وسوں دے تھلکا اے ملدے
سے۔

2- لوک گیتاں وچ پنجاب دا جغرافیہ

لوک گیتاں وچ ہرے بھرے تھپتال
سر سبز باراں، کھاکھاں مار دیاں پیراں، دریاواں،
مراواں اوچے نیوے پھاڑا دا وی ذکر ملدا اے پنجاب
دا لوک گیتاں وچ اللہ سارے جغرافیائی رنگ لڑے
تفصیل نال بیان کیتے گئے۔

سے مینہ وس لیا باراں تے

اللہ سائیں نفل کرے پردیساں پاراں تے
پنجاب دے دریائی علاقے پیراں پانی دے
پیراں ہوجاں تے طوفاناں، پیریاں دا ذکر ملدا اے تے
اسی طرح مرا جولستان تے روپی دا علاقہ جتھے پانی وی
کھی پیوندی اے تے رحمتاں اڈے وی پانی دی کھی دے
انراں پیوندے پیش۔

سے منڈا رہی دے کتر نالوں کالا
بالو دے پسند آ گیا

3- لوک گیتاں وچ پنجاب دی خوشحال دا ذکر۔

پنجاب پنج دریاواں دی دھرتی اے۔ تاریخ گواہ سے
 کہ آج توں پہلے پنج ہزار سال پہلے وی پنجاب
 دے سینواتے مہسو پو بیہیا دیاں۔ ہندیاں نال تجارتی
 روالہ سن۔ پنجاب دی خوشحالی دا نمونہ حیدرآباد
 وارث شاہ پٹی "پٹی" وج کیتا اے خوشحالی دے
 پاروں مٹیاراں دے نال نال جوان گھرو وی کوکلے،
 مندراں، کرے پاندے سن۔

۴ اوہ میرا ولہ کڑیو نتیاں سندوری سر صافا

4- لوک گیتاں راہیں پنجاب دی تاریخ:

لوک گیت کسی علاقے دی غیر جانبدار
 تاریخ بیوندے سن۔ لوک گیتاں وج کئی تاریخی
 گواہیاں میں جیڑیاں تاریخاں دے موہنراتے نماپن
 سن۔ نادر شاہ آئے احمد شاہ ابدالی میں پنجاب
 آئے کئی حملے کیتے سن پیر حملے مگروں پنجاب دی
 حالات اجیسی ہی ہوندی اے کہ **پلے شاہ جیسا**
 حساس مہوئی وی کرا اٹھیا۔

وہ در کھلا حشر عذاب دا، لہر حال ہو یا پنجاب دا؟
 احمد شاہ ابدالی دی لٹ مار کے قتل غارت دی
 ہما نڈہ لوی جوز دعام ہوئی؟

۴ کھا دا پتالا لہ دا، باقی احمد شاہ دا

ایس طرح نادر شاہ د جملیاں، ٹے اویدی زیادتیاں
دا ڈکروی تاریخ وچ ملدا سی۔

آیا نادر آیا نادر

ڈھری بی چادر بھٹی چادر

بابل بنویں مہن کرے بائوں چوڑا لپیا کرے
قلیاں دے کھوون ہوا کپس ساڈا لپیا کرے

پہلی تے دو جی جنگ عظیم وچ جوائناں نوں ٹر دستی
فوج وچ بھرتی کر کے جنگ اچھے گھلایا گیا

ے نین ٹو جنگ بند کر کے پٹلر ہی منگ گئے ہیں ماواں دے
اک یور جگہ:-

ے لپس کر چاچر من، پیرے دل وچ لٹرس ہیں

5- لوک گیتاں وچ رسماں تے رواج

پنجاب بھڑپ و ٹھن نالو

بہرا زر خیراے۔ بہرون وریاں بیلے پڑپ دے کھنڈرات

وچوں کئی رسماں تے رواج دے آثار ملے ہیں۔ تے پنجاب

اے ایس دے لاء کئی غیر ملکی حملہ آوار آ کے آباد ہوئے

ہیں اوہناں دے رسم رواج مقامی بھڑپ وچ راج

لپس گئے ہیں۔ پنجاب وچ رواج توں دے من تک

لوک رسماں موجود ہیں جیناں نوں مذہبی فرقہ سمجھو

سہجہ کے ادا کیتا جائدالے۔ ایسہ رسمیں کئی قسم دیاں ہیں
جیناں وح و نڈ خوشی، ٹان، پے دے جن، رسم
بسم اللہ تے ساری بیاہ تے مرن دے موقعے دیاں رسمیں
شامل ہیں۔

ساری بیاہ دے موقعے وح گھوڑیاں
مّا ون دا رواج کلام وی پایا جائدالے۔ جدوں راڈھا سیرے
گائے بھوکے گھوڑی چرندالے تے لیناں برجائی اے
مّا ون دیاں ہیں؟

دلپیاں داراچہ
میرے بابل دا پیارا
امیری دے دل دا سپارا
نی ویر میرا گھوڑی چڑھیا

مکدی و گل

مکدی گل ایسہ کہ لوک گیت پر طرح دے
صوفوع نال مال و مال ہیں۔ انسان دے جن بون لکے
مرن تک دے گیت سیدا و سدا پنجاب وی گھائی دیندا
لے۔ پنجابی لوک گیت بھڈپ و ثقافت دا سیتہ ہیں
ایس گیتاں ذریعے دانس بران دی دانس وری، مت دیاں
گلاں، خبریاں دا چوڑہ معاشرت، سماج پر بارے وح
خبر ماری لے۔ ایسہ ناں صرف تفریح دا ذریعہ سن بلکہ ساڈی
تاریخ بھڈپ و ثقافت دی وی عکاس کر دے سن۔

Good attempt!!!